

Abstrakt

V práci se zabýváme popisem a analýzou diskurzí (tj. textových) konektorů v češtině v širším smyslu, tedy tím, jakými jazykovými prostředky je možné vyjadřovat v textu diskurzí vztahy. Výzkum přitom neomezujeme na předem stanovenou skupinu výrazů (danou například příslušností k určitým slovním druhům, jako jsou spojky či strukturující částice), ale snažíme se nalézt a obecně popsat všechny jazykové prostředky v češtině, které mají schopnost spojovat jednotlivé úseky textu v jeden koherentní celek. Zaměřujeme se především na méně probádané víceslovné konektivní struktury typu *to je důvod, proč; kvůli těmto skutečnostem; z těchto důvodů* atd., pro které užíváme označení **sekundární konektory** (za primární konektory považujeme především konektivní synsémantika typu *však, nebo, a, ale, proto* apod.).

Diskurzí konektory jsou velmi obecně chápány jako jazykové výrazy, které mají v textu schopnost signalizovat různé sémanticko-pragmatické vztahy. Existuje ovšem mnoho jazykových teorií, které se v konkrétním popisu diskurzí konektorů výrazně liší. Neexistuje tedy jediná, obecně přijímaná definice těchto výrazů, o jejichž podstatě a charakteristice se v lingvistice vedou diskuze. Cílem této práce je na základě podrobného jazykového výzkumu přispět k obecnému vymezení a definici diskurzí konektorů (nejen pro češtinu).

V naší práci nejprve popisujeme jazykové teorie zabývající se problematikou diskurzu (či textu). Zaměřujeme se přitom na jednotlivá pojetí diskurzí konektorů a na obecná kritéria, podle kterých můžeme tyto prostředky v jazyce definovat.

Podrobná analýza diskurzí konektorů (s důrazem na konektory sekundární) pak vychází především z anotovaných dat Pražského závislostního korpusu (PDT) obsahujícího psané publicistické texty, okrajově z Českého národního korpusu – z korpusu SYN2013PUB. V práci představujeme principy a výsledky anotace sekundárních konektorů v PDT (provedené pro účely této práce). Zaměřujeme se především na srovnání primárních konektorů a konektorů sekundárních podle četnosti, podle významových vztahů, které v textu

vyjadřují, nebo podle toho, zda se vyskytují častěji mezivětně či vnitrovětně. Dále přinášíme srovnání anotace sekundárních konektorů v češtině a obdobných jazykových prostředků v angličtině (provedené na datech pensylvánského korpusu Penn Discourse Treebank) a stručně srovnáváme výskyt a užívání sekundárních konektorů v psané a mluvené češtině (s využitím korpusů PDT a DIALOG).

Z výsledků analýzy diskurzních konektorů se snažíme vyvodit o zkoumaných jazykových prostředcích obecné teoretické závěry. Zaměřujeme se přitom na definici diskurzních konektorů, stanovení principů, na základě kterých je možné konektory rozpoznat v textu, či na vymezení hranic mezi konektory primárními a sekundárními (především na základě jejich lexikální, syntaktické a sémantické charakteristiky).

Podrobný výzkum diskurzních konektorů a obecné závěry představené v této práci by mohly vést ke zlepšení porozumění významovým vztahům v textu, a tedy k většímu porozumění zákonitostem výstavby textu jako celku.